

ارزش‌های بنیادین در نظام تربیتی قرآن کریم

دکتر محمد جواد کوچک یزدی

(عضو هیئت علمی، دانشگاه پیام نور)

عاطفه جبار

(کارشناس ارشد، دانشگاه پیام نور)

کودک یزدی، محمدجواد، ۱۳۷۷ -	سرشناسه
لرزشهای بنیادین در نظام تربیتی قرآن کریم / محمدجواد کوچک یزدی، عاطفه جوکار.	عنوان و نام پدیدآور
یزد: نور و قلم، ۱۳۹۶.	مختصات نشر
۱۳۲ ص.	مختصات ظاهری
978-964-93878-4-0	شابک
فنا	وضعیت فهرست: نویسی
قرآن -- اخلاق	موضوع
Qur'an -- Ethics	موضوع
اسلام و آموزش و پرورش -- جنبه‌های قرآنی	موضوع
Islamic education -- Qur'anic teaching	موضوع
تربیت اخلاقی -- جنبه‌های قرآنی	موضوع
Moral education -- Qur'anic teaching	موضوع
اسلام و آموزش و پرورش	موضوع
Islamic education	موضوع
لرزش‌ها (اسلام)	موضوع
Values -- Religious aspects -- Islam	موضوع
آموزش و پرورش -- ارزش‌های اسلامی	موضوع
Education -- Islamic values	موضوع
جوکار، عاطفه، ۱۳۷۰ -	شناسیه افزود
۱۳۹۶ ۱۳۴۴/۹۷۰۲/۲ BP۱۰۲	رده بندی کنگره
۲۹۷/۲	رده بندی دیویی
۴۸۱۲۶۷۷	شماره کتابشناسی ملی

انتشارات نور و قلم

ارزش های بنیادین در نظام تربیتی قرآن کریم

مؤلفان: دکتر محمد جواد کوچک یزدی - عاطفه جوکار

ناشر: نور و قلم.

طرح جلد: گروه نرم افزاری چاپک. ایران. یزد

صفحه آرا: گروه نرم افزاری چاپک. ایران. یزد

نوبت چاپ: اول. ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰

قیمت: ۱۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۹۳۸۷۸-۴-۰

فهرست مطالب

مقدمه..... ۵

فصل اول: مبانی پژوهش

۱-۱- تعریف مفاهیم..... ۱۱

۱-۱-۱- ارزش..... ۱۱

۱-۱-۲- ایمان..... ۱۲

۱-۱-۳- تقوا..... ۱۳

۱-۱-۴- تواضع..... ۱۴

۱-۱-۵- تربیت..... ۱۴

۱-۱-۶- فلسفه..... ۱۵

۱-۱-۷- نیت..... ۱۶

۱-۲- اصول تربیت دینی..... ۱۷

۱-۲-۱- تربیت چیست؟..... ۱۷

۱-۲-۲- تربیت از نظر علمای قدیم..... ۱۸

۱-۲-۳- نظریه‌ی علمای غرب..... ۲۰

۱-۲-۴- تربیت دینی..... ۲۱

۱-۲-۵- اصول تربیت دینی..... ۲۲

۱-۳- فواید تربیت دینی..... ۳۶

۱-۳-۱- آرامش..... ۳۶

۱-۳-۲- حفظ ارزش‌های انسانی..... ۳۷

- ۳۸ ۳-۳-۱ دوام اعمال صالح
- ۳۸ ۴-۳-۱ وحدت قوای نفس
- ۳۹ ۵-۳-۱ کاهش آسیب‌های اجتماعی
- ۴۰ ۶-۳-۱ تربیت دینی ضامن حفظ توازن در رشد استعدادها
- ۴۳ ۴-۱ موانع تربیت دینی
- ۴۴ ۴-۱ موانع از ناحیه تربی (فرد موضوع تربیت)
- ۵۶ ۴-۱ موانع ناشی از گفتار، رفتار و روش مربی
- ۶۱ ۱-۴-۱ موانع تربیت از ناحیه جامعه و حکومت
- ۶۲ ۴-۴-۱ جامعه مشروطیت
- ۶۳ ۵-۴-۱ حکومت‌های مطلقه

فصل دوم: ارزش‌های بنیادین تربیتی از نظر قرآن کریم

- ۶۸ ۱-۲ تقوا
- ۶۸ ۱-۱-۲ ارزش و تقوا در قرآن کریم
- ۷۲ ۲-۱-۲ حقیقت تقوا در قرآن کریم
- ۷۸ ۳-۱-۲ آثار تربیتی تقوا از منظر قرآن کریم
- ۸۲ ۲-۲ ایمان
- ۸۲ ۱-۲-۲ ارزش و ایمان در قرآن کریم
- ۸۵ ۲-۲-۲ حقیقت ایمان در قرآن کریم
- ۸۶ ۳-۲-۲ پاداش دنیوی ایمان نزد قرآن کریم
- ۸۸ ۳-۲ اصول ایمان
- ۸۹ ۱-۳-۲ آثار تربیتی ایمان از نظر قرآن کریم

۹۱ ۲-۳-۲- تفاوت تقوا با ایمان

۹۳ ۲-۴- ارزش و نیت در قرآن کریم

۹۶ ۲-۵- توحید

۱۰۱ ۲-۵-۱- توحید و تقوا

۱۰۳ ۲-۵-۲- توحید و ایمان

۱۰۵ ۲-۳- توحید و نیت

فصل سوم: خلاصه و نتیجه گیری

۱۱۳ منابع و مآخذ

www.ketab.ir

مقدمه

«إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا» (بنی اسرائیل / ۹)

ترجمه: همانا این قرآن خلق را به راه راست تر و استوارتر هدایت می کند و اهل ایمان را که نیکوکار باشند، به اجر و ثواب بزرگ بشارت می دهد.

«قرآن منشور تربیتی ملل اسلامی و سرشار از روش ها و روش های سازنده فردی و اجتماعی است. تفکر در آیات نورانی قرآن و عمل به قوانین دقل آن کمک فرجامی و سعادت را به ارمغان می آورد. در تفکر دینی ما در کنار قرآن منبع سنت و عفت وجود دارد که آن هم ریشه در وحی و هدایت الهی دارد و در واقع تجسم عیش و عملی قرآن است. در احادیث و روایات اهل بیت (ع) توصیه ها و مفاهیم تربیتی ذی قیمتی به یادگار مانده است که تعمق در آن ها ما را به دنیایی از روشنایی رهنمون می سازد. عمل به سیره ی تربیتی ائمه اطهار علیهم السلام متضمن تأمین کامیابی جوامع اسلامی در دنیا و آخرت است. یکی از مصادیق بازگشت به قرآن و عترت بازشناسی و تدوین

روش های تربیتی اولیای خدا و عمل بر وفق آن هاست. خوشبختانه به یمن پیروزی انقلاب اسلامی جریان بازگشت به قرآن و سنت احیا شده است و در بعد تربیتی هم قدم های خوبی برداشته شده، لیکن هنوز راه نسبتاً زیادی در پیش روی ماست.» (زرهانی، ۱۳۸۱: ۷)

چه بسیارند انسان هایی که به طور فطری در جستجوی کمال هستند و می خواهند به سر کمال معنوی گام بردارند و مسئله ی مهم برای آن ها مسئله شناخت ارزش های بنیادین تربیتی و انتخاب راه درست، راه های انحرافی هم وجود داشته و موانع بسیاری بر راه حق از جمله وجود دارد که بسیاری از افراد و جوامع از راه کمال به انحطاط کشانده است. توجه به مسئله شناخت ارزش های بنیادین، نه تنها در محیط علمی، بلکه در تمام مراسم زندگی مادی و معنوی بسیار حائز اهمیت است. پژوهش پیش رو تحت عنوان ارزش های بنیادین در نظام تربیتی قرآن کریم با تأکید و شناخت ارزش های مورد تأکید قرآن کریم و به صورت تکمیلی تر و روایات ائمه معصومین (علیهم السلام) سعی کرده است با تحقق و مشخص در آیات قرآن کریم به راهکارها و منابع موجود و شناخت روش های آن دست یابد.

«فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی به تحلیل، تبیین و تفسیر مبادی تصویری و تصدیقی، روش شناسی، ماهیت، تفاوت و رابطه ی این دانش با سایر دانش ها و اهداف تعلیم و تربیت از دیدگاه اسلام می پردازد.» (احمدزاده، ۱۳۹۱: ۱۰)

روان شناسی و ارزش شناسی یکی از موضوعات مهم تعلیم و تربیت است که براساس عقل مستفاد از وحی در فلسفه تعلیم و تربیت اسلامی مورد بحث و بررسی قرار می گیرد. در بحث راجع به ارزش های بنیادین در نظام تربیتی قرآن کریم و به طور کلی تعلیم و تربیت اسلامی توجه به این حقیقت ضروری است که اسلام به عنوان یک نظام در هر زمینه، جنبه ی تربیتی دارد.

اصول اعتقادی مکتب اسلام، توحید، نبوت، معاد، امامت و عدل همه نقش تربیتی دارند. قرآن مجید از لحاظ تربیتی بهترین و کامل ترین کتاب تربیتی برای انسان است. تربیت دینی از جمله دغدغه های والدین دیندار به عنوان متولیان اصلی تربیت است در سده حاضر، والدین برای تربیت دینی فرزندان خود با چالش های جدی روبه رو می باشند. به طور مثال یکی از مهم ترین راهبردهای تربیت دینی در گذشته، کنترل و دور نگه داشتن کودکان از محیط های نامطلوب بود، اما در قرن حاضر، ارتباطات تمامی مرزها را در هم نوردیده، کنترل را از دست متولیان تربیتی خارج کرده، امکان محدود ساختن کودکان را از والدین سلب نموده است. اما به رغم تمامی این چالش ها ما برخوردار از نظام تربیتی هستیم که از آبشخور مبانی غنی و نابی سرچشمه می گیرد که در هر عصر و زمانی استواری نیازهای آن زمان خواهد بود. به شرط آنکه رویکردی جدی و فراتر به سوی اصلاح تربیتی داشته باشیم.

در امر تربیت دینی اگر والدین آگاه به تمامی رهنمودهای پیامبر اعظم (ص) عمل کنند، به توفیقات زیادی در تربیت یک ساله، سه ساله، سالم و پویا دست خواهند یافت. در این کتاب سعی بر این است که با بهره گیری از آموزه های تربیتی قرآن کریم به برخی از مسایل تربیت دینی توجه کنیم، به امید آنکه با این کتاب باشیم در حد توان خود، توشه ای از دریای معارف اسلامی برگرفته باشیم.